

VI GRANSKAR PARTIERNA INFÖR VALET - I ETT NYTT SÄKERHETSPOLITISKT LANDSKAP

I SEPTEMBER ÄR DET DAGS FÖR VAL I SVERIGE. EFTER EN VÅR AV TVÄRA KAST I SÄKERHETSPOLITIKEN, EN INSKICKAD INTRESSEANMÄLAN TILL NATO OCH EN REKORDSTOR HÖJNING AV FÖRSVARANSLAGEN ÄR SVENSK POLITIK PÅ SÄTT OCH VIS MYCKET ANNORLUNDA ÄN FÖR NÅGRA MÅNADER SEDAN.

När arbetet med Svenska Freds valgranskning drog igång fokuserade arbetsgruppen på partiernas motioner och långsiktiga ambitioner och löften. Efter Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina har de istället fått basera sin analys på nyhetsartiklar, riksdagsdebatter och en enkät som skickats ut till alla de partier som har partistöd.

Gabriella Irsten, ansvarig för frågor om hållbar fred och säkerhet på Svenska Freds och projektledare för valgranskningen, berättar att även de partier som tidigare förespråkade en bredare säkerhetspolitik ändrat sig. Det finns ett tydligt före och efter invasionen i svensk säkerhetspolitik.

– Det är en trend där alla riksdagspartier på något sätt har gått in i en allt mer militariserad politik. Debatten har blivit mindre nyanserad och under våren har partierna drivits av en tanke på att man ska vara överens. Men för stort fokus på att vara överens kan också vara ett problem för demokratiska processer och samtal då de ofta resulterade i en ensidig dialog, säger Gabriella Irsten.

Tonen i den säkerhetspolitiska debatten är ofta hård, inte sällan med personangrepp mot de som ifrågasätter den militära upprustningen. Under våren har dessutom stora beslut fattats på kort tid, något som har gjort det svårt att som väljare hänga med och hinna bilda sig en uppfattning i säkerhetspolitiska frågor.

– Demokrati bygger på att man behöver få debattera och ifrågasätta varandra samt lyfta olika perspektiv. Säkerhetspolitiken sticker traditionellt ut som toppstyrd, nu har den om möjligt än mindre folklig förankring, säger Gabriella Irsten.

En av målsättningarna med valgranskningen är att fler ska kunna bilda sig en egen uppfattning om hur man bäst skapar fred och säkerhet – och att fler ska ta plats i det säkerhetspolitiska samtalet. Ett annat mål är att frågor

som rör hållbar fred och mänsklig säkerhet ska få större plats i valrörelsen.

– Vi behöver ett skifte. Nationell säkerhet trumfar alltid mänsklig säkerhet i politiken. Ett tydligt exempel på det är att i en värld där politikerna vill satsa på det militära försvaret – då tas pengarna från satsningar på mänsklig säkerhet såsom biståndet och klimatet, säger Gabriella Irsten.

Människors säkerhet hotas idag inte bara av väpnad konflikt och krig, utan också bland annat av klimatförändringar, psykisk ohälsa, rasism, ojämställdhet och bristande tillgång till sjukvård. Därtill lever många människor med hot mot sin säkerhet på grund av auktoritära ledare runt om i världen.

Något som inte rymts i valgranskningen är den pågående debatten om biståndet (detta och upproppet

OM VALGRANSKNINGEN

Svenska Freds analyserar hur de politiska partierna vill investera försvars- och säkerhetspolitiskt. I fokus står sex viktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor och ambitionerna hos de svenska politiska partier som i nuläget får partistöd. Frågorna är vapenexport, värnplikt, mördarrobotar, kärnvapenedrustning, försvar och samhällets krisberedskap samt Nato. Efter att ha gått igenom budgetar, motioner, riksdagsdebatter, artiklar, partiernas hemsidor samt genom en enkät som skickats ut till alla partier har vi sammanställt hur partierna ser på svensk säkerhetspolitik.

LÄS HELA VALGRANSKNINGEN
FRÅGA FÖR FRÅGA HÄR

TEXTERNA
ÄR SKRIVNA
INNAN 22/6

Foto: Pernilla Sjöholm

#räddabiståndet kan du läsa mer om på sida 15).

– Det är alltid de mest utsatta människorna och de som hela tiden arbetar för mänsklig säkerhet som får betala priset för omprioriteringar till den nationella säkerheten. Vi måste arbeta för mänsklig säkerhet – där går det inte att poängtera biståndets roll nog.

Gabriella Irsten berättar att biståndet möjliggör ett arbete för långsiktig fred genom att bygga demokrati, skapa rättvisa och tillgodose grundläggande mänskliga behov.

– Det är det långsiktiga arbetet som skapar hållbar fred. Militära lösningar skapar i de bästa fall ett skört, tillfälligt fredstillstånd.

Hållbar och långsiktig fred och säkerhet tar tid. Vårens militaristiska tendenser och beslut i svensk politik kan kännas som steg bakåt i det arbetet. Samtidigt så växer Svenska Freds och andra fredsorganisationer.

– Många söker sig till andra alternativ. Motståndsrörelsen, om vi ska kalla det för det, till militariseringen växer. Det är förstås en positiv effekt. Vi måste komma ihåg att vi har gjort det här förut, vi vet att det går. På sätt och vis befinner vi oss nu, mitt i den ökade militariseringen i politiken, i ett momentum för freden. Och vi är jättemånga fler som organiserat oss och vill driva arbetet åt rätt håll, än för bara några månader sedan, säger Gabriella Irsten.

Svenska Freds vet att freden är möjlig, men för det krävs fredliga prioriteringar och investeringar, både långsiktigt och kortsiktigt. Där spelar politiken en nyckelroll. Vi hoppas att valgranskningen ska fungera som en verktyglåda eller ett

uppslagsverk inför höstens val. På nästa uppslag kan du läsa mer om frågorna vapenexport, värnplikten, mördarrobotar och kärnvapennedrustning. Det är ett litet smakprov av en gedigen rapport som finns att ta del av i sin helhet, eller ladda ner, från svenskafreds.se.

TEXT: MAJA LANDIN

Foto: Felicia Margineanu

Gabriella Irsten, ansvarig för frågor om hållbar fred och säkerhet på Svenska Freds. Projektledare för arbetet med valgranskningen.

► MÖRDARROBOTAR

Mördarrobotar är helt autonoma vapensystem som kännetecknas av att de använder dödligt våld och styrs utan mänsklig inblandning. Till skillnad från obemannade drönare som fjärrstyrs av någon från distans skulle ett autonomt vapen kunna vara en förlös drönare som självständigt söker upp, identifierar och attackerar mål. Den svenska regeringen har sagt att den vill att Sverige tar en ledande roll i frågan om ett förbud men från att tidigare ha nämnts i utrikesdeklarationen fanns frågan inte med i någon av de två utrikesdeklarationer som presenterades 2022, något som tyder på att regeringen nedprioriterat frågan.

Svenska Freds är med i den globala kampanjen Stop Killer Robots och verkar för att Sverige ska ta en ledande roll för ett

internationellt rättsligt bindande förbud mot mördarrobotar. En maskin ska inte få fatta beslut över liv och död.

VARFÖR ÄR DETTA EN VIKTIG FRÅGA INFÖR VALET?

– Den tekniska utvecklingen går i en rasande fart, den kommande regeringen kommer att bestämma hur Sverige agerar i frågan om mördarrobotar. Sverige måste vara ledande i arbetet för att ta fram ett internationellt, rättsligt bindande förbud mot mördarrobotar innan det är för sent, säger Deborah Biniam Solomon, Kampanjledare mot Mördarrobotar på Svenska Freds.

SKA SVERIGE JOBBA FÖR ETT FÖRBUD MOT MÖRDARROBOTAR?

FI	V	MP	S	C	L	M	KD	SD
Ja	Nja, reglering	Ja	Nja	Nej	Nej	Nja, reglering	Nja, reglering	Nej

► KÄRNVAPENNEDRUSTNING

De flesta partierna i Sverige säger sig vara för kärnvapennedrustning. Men vilka ansträngningar och strategier partierna ser framför sig, samt hur angelägna de är att själva driva frågan, skiljer sig åt. Vissa ser kärnvapen som något som vi får acceptera och att det framförallt handlar om att begränsa nya stater från att anskaffa kärnvapen. Andra ser möjligheten att genom FN:s kärnvapenförbud arbeta för förbud och nedrustning. Frågan har aktualiserats ytterligare i och med Sveriges ansökan om medlemskap i kärnvapenalliansen Nato.

Dagens Natodebatt har med mycket få undantag fokuserat på frågan om placering av kärnvapen på svensk mark, men frågan om Nato och kärnvapen är mycket större än så. Amerikanska kärnvapen är grunden för det så kallade kärnvapenparaplyet, vilket Natomedlemmarna accepterar och tror sig vara skyddade av. Nato strävar efter att alla medlemsländer deltar i den kollektiva försvarsplaneringen för kärnvapen, även i fredstid. Inte bara genom omfattande och sekretessbelagda diskussioner kring kärnvapen utan även genom gemensam-kärnvapenövningar.

Om Sverige vill fortsätta att vara en röst för nedrustning är det mest heltäckande sättet är att gå med i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Konventionen förbjuder förutom

innehav, tillverkning eller testning av kärnvapen även att lagra, utplacera, ta emot, använda eller hota med kärnvapen, eller på något annat sätt hjälpa till med eller uppmuntra några av dessa aktiviteter. Det betyder att det skulle vara förbjudet för Sverige att ha kärnvapen på svensk mark, Sverige skulle inte kunna delta i den gemensamma planeringen av kärnvapenaktiviteter inom Nuclear Planning Group och inte heller delta i Natos gemensamma kärnvapenövningar. Som en del av den internationella kampanjen ICAN fortsätter Svenska Freds arbeta för att Sverige ska skriva på och ratificera FN:s förbud mot kärnvapen.

VARFÖR ÄR DETTA EN VIKTIG FRÅGA INFÖR VALET?

– När världen behöver ett starkare motstånd mot kärnvapen väljer Sverige att gå med i en kärnvapenallians. Utrikesministern Ann Linde tydliggjorde i den utrikespolitiska deklarationen den 10 juni att Sverige kommer ställa sig bakom alla Natos policies, inklusive de om kärnvapen. Det är viktigare än någonsin att visa att vi inte accepterar att Sverige bygger sin säkerhet på hot om massmord av civila, säger Gabriella Irsten.

SKA SVERIGE ANSLUTA SIG TILL FN:S KONVENTION OM ETT FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN?

V	MP	S	C	L	M	KD	SD	FI
Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja

VILL DU VETA MER? LÄS VALGRANSKNINGEN FRÅGA FÖR FRÅGA PÅ VÅR HEMSIDA – SCANNA QR-KODEN!

